

**Boshlang‘ich ta‘lim samaradorligini oshirishda ilg‘or tajribalardan
foydalanish**

Tojiyev Husniddin Baxtiyorovich

Norkulova Nilufar Zokir qizi

Email – norqulovanilufar04@gmail.com

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Pedagogika va ijtimoiy gumanitar fanlar fakulteti

Annotatsiya

Ushbu maqolada boshlang‘ich ta‘lim samaradorligini oshirish borasida jahonning ilg‘or ta‘lim tajribalari tahlil qilinadi. O‘zbekiston ta‘lim tizimida zamonaviy metodikalarni qo‘llash, o‘qituvchi malakasini oshirish va o‘quvchi markazli yondashuv orqali ta‘lim sifatini yaxshilash imkoniyatlari yoritiladi. Turli mamlakatlar tajribasi asosida boshlang‘ich bosqichda ta‘limni takomillashtirishga doir taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so‘zlar:

boshlang‘ich ta‘lim, ilg‘or tajriba, ta‘lim sifati, pedagogik yondashuv, zamonaviy metodika, o‘quvchi markazli ta‘lim, xalqaro tajriba, o‘qituvchi malakasi.

Muammoning dolzarbligi

Bugungi globallashuv davrida ta‘lim tizimi har bir davlatning iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotida hal qiluvchi rol o‘ynamoqda. Ayniqsa, boshlang‘ich ta‘lim bosqichi har bir shaxsning shaxsiy va intellektual rivojiga poydevor bo‘lib xizmat qiladi. Shu bois, ta‘lim sifatini oshirish bo‘yicha ilg‘or xalqaro tajribalardan foydalanish, ularni milliy tizimga moslashtirish va amaliyotda qo‘llash dolzarb masala hisoblanadi.

Kirish

Boshlang‘ich ta‘lim – bu bola uchun mustaqil fikrlash, savodxonlik va hayotiy ko‘nikmalarni shakllantirishda eng muhim bosqichdir. O‘zbekiston Respublikasida ta‘lim sohasida olib borilayotgan islohotlar aynan shu bosqichni takomillashtirish, zamonaviy metodlar asosida o‘quvchilarga ta‘lim berish, o‘qituvchilar salohiyatini oshirishga qaratilmoqda. Dunyoning rivojlangan davlatlarida qo‘llanilayotgan pedagogik yondashuvlar, o‘quv dasturlar va baholash tizimlari O‘zbekistondagi

boshlang‘ich ta‘limga qanday ijobiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin? Mazkur maqolada shu savollarga ilmiy yondashuv asosida javob beriladi.

Asosiy qism

1. Ilg‘or xalqaro tajribalar tahlili

• **Finlyandiya:** Boshlang‘ich ta‘limda bolani ortiqcha baholamaslik, stresssiz o‘rganishga urg‘u beriladi. O‘quvchilarning erkin fikrlashi, amaliyotga yo‘naltirilgan topshiriqlar va tabiat bilan uyg‘un darslar ustuvor.

• **Singapur:** “Tayyor o‘quvchi modeli” asosida o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi faol muloqot ta‘minlanadi. Informatika, matematika va til bo‘yicha dasturlar chuqurlashtirilgan.

• **Yaponiya:** Tarbiya va axloqiy qadriyatlar boshlang‘ich ta‘limda asosiy o‘rinni egallaydi. Har bir o‘quvchi bilan individual yondashuv mavjud.

• **Buyuk Britaniya:** Baholash jarayoni faqat natijaga emas, balki jarayonga ham e‘tibor qaratadi. Interaktiv metodlar, loyiha asosida o‘qitish keng qo‘llaniladi.

2. Ilg‘or tajribalarni O‘zbekiston sharoitiga moslashtirish imkoniyatlari

O‘zbekistonning boshlang‘ich ta‘lim tizimi keyingi yillarda tub islohotlarga yuz tutdi. Xususan:

• **Yangi darslik va metodikalar joriy qilindi;**

• **O‘qituvchilar malakasini oshirish markazlari** faoliyatini yo‘lga qo‘yildi;

• **STEAM yondashuvi** bosqichma-bosqich kiritilmoqda;

• **Raqamli ta‘lim resurslari** (maktab.edu.uz, online maktab) rivojlantirilmoqda.

Shuningdek, Finlyandiya va Yaponiya tajribasidagi “**stresssiz baholash**”, “**tabiat bilan uyg‘un ta‘lim**”, “**tarbiyaviy yondashuv**” kabi tamoyillar O‘zbekiston maktablarida sinov asosida joriy etilishi mumkin.

3. O‘qituvchi salohiyati va doimiy malaka oshirish zaruriyati

Boshlang‘ich ta‘limda ilg‘or tajribalarni joriy etishda eng muhim omil – bu o‘qituvchidir. Ular:

• **Zamonaviy metodikalardan xabardor bo‘lishi;**

• **Raqamli texnologiyalarni darsda qo‘llay olishi;**

• **Psixologik yondashuvga ega bo‘lishi** kerak.

Bu esa ularning **doimiy malaka oshirishini** taqozo etadi. Ilg‘or davlatlarda har yili o‘qituvchilarning 80% dan ortig‘i yangi kurslarda ishtirok etadi. O‘zbekistonda ham bu boradagi tizim kuchaytirilishi lozim.

Xulosa

Boshlang‘ich ta‘lim – har qanday jamiyatning kelajagi uchun asosiy poydevor hisoblanadi. O‘zbekiston bu yo‘nalishda sezilarli yutuqlarga erishgan bo‘lsa-da, ilg‘or xalqaro tajribalardan samarali foydalanish ta‘lim sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi. Finlyandiya, Singapur, Yaponiya kabi davlatlar tajribasi asosida, o‘qituvchilarni tayyorlash, metodikalarni takomillashtirish va o‘quvchi markazli yondashuvni joriy etish orqali biz o‘z boshlang‘ich ta‘lim tizimimizni yangi bosqichga olib chiqishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022–2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi” Farmoni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘limi vazirligi rasmiy sayti – www.maktab.uz
3. Sahlberg, Pasi. Finnish Lessons 2.0: What Can the World Learn from Educational Change in Finland? Teachers College Press, 2015.
4. OECD Education Report (2023): Effective Pedagogies in Primary Education.
5. www.singaporeeducation.info – Singapurda boshlang‘ich ta‘lim tizimi tavsifi.
6. "Boshlang‘ich ta‘lim nazariyasi va metodikasi", O‘zMU nashriyoti, 2022.
7. UNESCO Global Education Monitoring Report, 2023.

**Research Science and
Innovation House**